

Минало, настояще, бъдеще на европейските нагласи към социална държава

Основни резултати от Осмото издание
на Европейското социално изследване /
European Social Survey - ESS/

Поредица
„Основни
резултати от
ESS“

8
Издание

Важен аспект на повечето демократични общества е социално-осигурителната система – държавно финансираните чрез данъци услуги, които осигуряват финансова защита на гражданите. Те могат да бъдат в широк диапазон, включително предоставяне на здравни грижи, изплащане на помощи за безработица, покриване на наеми, пенсии.

Включването на модул *Нагласи спрямо социално-осигурителната система в Европа: Солидарност под натиск* в Осмото издание на Европейското социално изследване (2016-2017г.) даде възможност да се оцени отношението към тези услуги в 23 държави. В голяма степен модулът бе залегнал още в Четвъртото издание на ESS (2008-2009 г.), а новите данни дават възможност да се види какво е новото в общественото мнение по тази тема отвъд сянката на икономическата криза от 2008 г.

От тогава насам в редица страни бяха наложени строги икономии, публичните разходи бяха замразени, намалени

или тотално отрязани в много сфери. Сега можем да направим оценка дали финансовите рестрикции по отношение на социалните разходи в много от държавите са променили обществените нагласи.

Този нов модул включва също някои въпроси, които за първи път са тествани на терен. Става дума преди всичко за оценяване въвеждането на схема за универсален базисен доход (Universal Basis Income - UBI) и прилагането на синхронизиран модел за социално подпомагане в рамките на целия Европейски съюз.

Както винаги, изказваме голяма благодарност на целия екип, ангажиран в разработването на въпросника, който е също автор на настоящия доклад и който работи тясно с ESS за разработването на един комплексен модул, сам по себе си актуален, информативен и интересен.

Проф. Рори Фитцджералд,
Директор на ESS ERIC,
City, University London

Автори на настоящето издание:

- Bart Meuleman, Университет Льовен, Белгия
- Wim van Oorschot, Университет Льовен, Белгия
- Sharon Baute, Sam Delespaul, Dimitri Gugushvili, Tijs Laenen and Federica Rossetti, Университет Льовен, Белгия
- Femke Roosma, Университет Тилбург, Холандия

Свой принос към дизайна на модула *Нагласи спрямо социално-осигурителната система в Европа: Солидарност под натиск* дадоха също следните членове на основния научен екип:

- Brita Dorer (GESIS – Институт за социални науки, Лайбниц)
- Sarah Butt, Salima Douhou, Rory Fitzgerald, Elena Sommer и Lizzy Winstone (City, University Лондон).
- Diana Zavala Rojas (Университет Pompeu Fabra)

Минало, настояще, бъдеще на европейските нагласи към социална държава

Основни резултати от Издание 8 на Европейското социално изследване
Bart Meuleman, Wim van Oorschot, Sharon Baute, Sam Delespaul, Dimitri Gugushvili, Tijs Laenen, Femke Roosma и Federica Rossetti

Въведение

През последните няколко десетилетия системата за социално-осигуряване от европейски тип бе подложена на силни предизвикателства вследствие на поредица от сериозни икономически, социални и политически събития. В дългосрочна перспектива предизвикателствата се изостриха още повече заради банковата криза от 2008 г. непосредствено след това последвана от икономическа рецесия през 2009 г. и продължителна фискална и дългова криза в много европейски държави.

Като реакция на тези взаимосвързани кризи, някои европейски правителства приложиха мащабни програми за фискална консолидация, включително значително съкращаване на социалните разходи, както и реформи на пазара на труда. Други държави стартираха програми за генерални икономии. Междувременно световни политически и военни конфликти предизвикаха насочването на значителен поток от мигранти и търсеци убежище към Европа, което пък повиши тревогите относно създаването на допълнителен натиск върху съществуващите социално осигурителни системи.

В тази кризисна ситуация необходимостта и справедливостта на солидарната социално-осигурителна система се превърна в остро дискутирана тема в Европа. Така например, активният дебат за пенсиите, който тече в повечето европейски държави (например в страните на ЕС от 2004 г.) е не само проявление на променящи се групови интереси, но също и на промяна на възгледите по отношение на солидарността на различните поколения. По-силният идеологически акцент върху индивидуалната отговорност се транслира в поставяне под въпрос на солидарността на богатите към

бедните, но също така и парадоксално – във възобновения интерес към идеята за базисен доход. Политическите тенденции в рамките на целия ЕС към „активизиране“, който намира израз, например, в увеличаване на годините за трудов стаж и нарастващи изисквания към безработните, търсеци работа, е израз на ново позициониране на идеите за баланс между правата и задълженията на лицата, които са вътре и извън пазара на труда.

Дебатът за интеграцията на мигрантите в европейските общества и техният достъп до социална сигурност повдига въпроси доколко те заслужават това в сравнение с другите нуждаещи се групи. И накрая, тече един всеобщ дебат в ЕС, произтичащ от факта, че икономическата криза засегна в различна степен отделните държави в Европа. Той касае солидарността между европейците, като същевременно повдига въпроса за това дали трябва да се направи преразпределение на благата от по-богатите към по-бедните европейски граждани с цел транс-европейско социално сближаване и дали това е политически и икономически възможно.

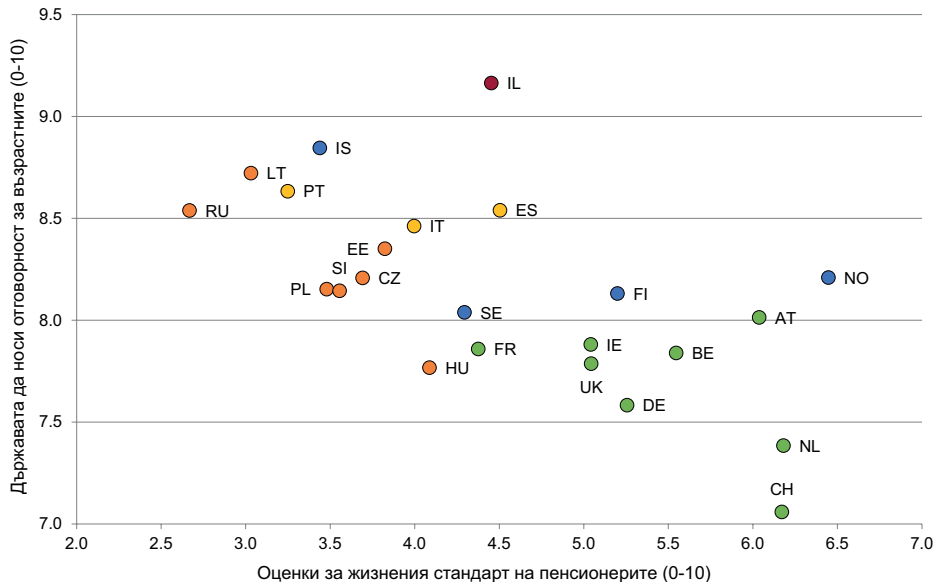
Модул 8 на ESS (проведен на терен 2016-2017г.) *Нагласи спрямо социално-осигурителната система в Европа: Солидарност под натиск* – дава научно тълкуване на тези дебати.¹ Отчасти този модул повтаря Модул 4 на ESS за нагласите относно социално-осигурителната система (реализиран през 2008-2009 г.), но поставя и нови въпроси във връзка със солидарността. Настоящият анализ резюмира европейските нагласи относно солидарността с уязвимите групи като възрастните хора, безработните, мигрантите и бедните, както и нагласите към европейската социална политика и идеята за универсален базисен доход.

Солидарност с възрастните

Още от самото начало една от основните функции на социално-осигурителната система е предоставянето на адекватен доход на възрастните хора, тъй като те не са в състояние повече да работят. За да се провери дали европейското общество все още подкрепя тази форма на солидарност при съвременните процеси на застаряване на населението, на респондентите беше зададен въпрос дали те смятат, че е отговорност на държавата да осигурява адекватен стандарт на живот на възрастните. Отговорите бяха регистрирани по скала от 0 до 10 (където 0 = никаква до 10 = пълна отговорност).

Както се вижда на Фигура 1, подкрепата за това, държавата да поеме отговорност за жизнения стандарт на възрастните, е много висока навсякъде в Европа и особено извън Западна Европа. Средните стойности на получените отговори надхвърлят 8. Съществуват няколко причини за подобна масова подкрепа. Едно от обясненията е, че пенсиите за старост и трудов стаж представляват почти универсална придобивка – болшинството от хората ги получават след пенсиониране и съответно очакванията са всички да се възползват от това си право в момента или в бъдеще. Втората причина е, че на възрастните се гледа като на хора, които в голяма

Фигура 1. Предпочитания за отговорност на държавата към възрастните и оценка на жизнения им стандарт

Бележка: N (item E6)=44,120; N (item E4)=43,689. Данните са претеглени за възраст, пол и образование (pspweight). Цветовете обозначават региона (синьо = северна Европа; зелено = западна Европа; жълто = южна Европа; оранжево = източна Европа)

степен са заслужили подобна подкрепа от държавата поради предишния си принос към обществото.

Третата причина е широко разпространената тревога за стандарта, условията и качеството на живот на възрастните хора. От респондентите е поискано да оценят жизнения стандарт на възрастните (пак по скалата от 0 до 10). В държавите, в които хората са по-малко удовлетворени от стандарта на живот на пенсионерите (по-специално в южна и източна Европа), подкрепата за държавна намеса в полза на възрастните е сравнително по-силна.

От 2008 г. насам подкрепата за отговорността на държавата да гарантира приличен жизнен стандарт на възрастните е спаднала в 16 от общо 20 държави. В повечето случаи промените са относително минимални, като по-силен отлив от солидарността с възрастните се наблюдава във Великобритания (спад от 0.72 пункта) и Ирландия (-0.60), както и в няколко източноевропейски държави (Унгария: -1.01; Руска федерация: -0.62; Полша: -0.50).

Интересното е, че този спад на солидарност на поколенията върви ръка за ръка с повишаването на стандарта на живот на пенсионерите. Гражданите имат впечатление, че жизненият стандарт на пенсионерите се е подобрил и съответно смятат за по-малко нужна намеса от страна на държавата. Възможно е обаче, икономическата криза да е променила акцента на солидарност от възрастните към други нуждаещи се групи.

Солидарност с безработните: Между поставянето на условия и щедрост

През последните десетилетия европейските системи за предоставяне на помощи при безработица се характеризират с преход към активизиране (Bonoli, 2010). Правото на финансова помощ в случай на безработица, стана все по-тясно зависимо от най-различни трудови изисквания. Неотговарянето на тези изисквания се санкционира с по-ниски помощи или по-къс период на предоставянето им.

Публичната легитимност на този тип активизиране беше измерена чрез оценките на респондентите за конкретна ситуация, а именно: *лице, което преди е работило е загубило работата си и в момента е на помощи за безработица*. SuHa изследваните лица беше зададен въпроса *какво според тях трябва да се случи с помощта за безработица, ако това лице откаже предложена му работа, поради това, че тя е по-ниско платена от предишната*.

Фигура 2 показва, че един на всеки четирима (26.1%) европейци смята, че безработното лице не бива да бъде санкционирано и следва да получава пълната помощ за безработица. Болшинството от изследваните обаче одобряват и подкрепят поставянето на някакъв вид условия. По-голямата част от респондентите са за най-леки санкции като например намаляване на помощта с малка част (34.3%). Най-високите санкции за намаляване на помощта с 50 % или даже за тоталното ѝ отменяне се поддържат съответно от 20.6% и 19.0%. Средните стойности за Европа регистрират големи различия между отделните държави. Както се вижда на Фигура 2 подкрепата за поставяне на условия е особено висока в Италия, Норвегия, Полша и Словения и сравнително ниска в Литва, Израел, Естония и Русия. Не се откроява обаче ясна регионална картина.

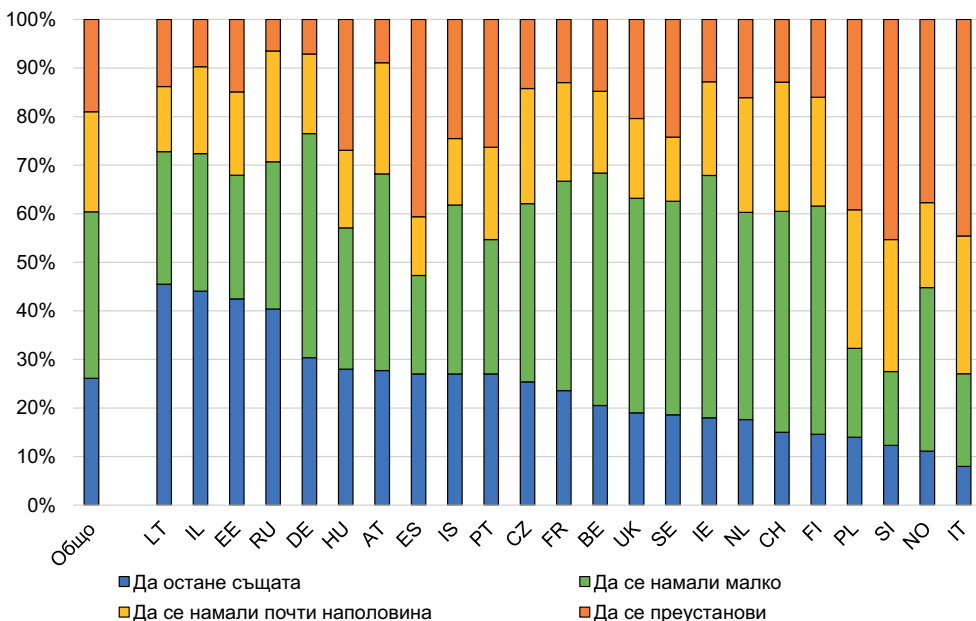
Интересно е да се види връзката между предпочитанията към поставяне на условия и нагласите към социалните права на безработните (Houtman, 1997). Какъв трябва да е балансът между права и задължения според европейците? Фигура 3 показва съотношението в различните държави. По отношение на социалните права, средните стойности за отговорите на въпроса дали държавата трябва да отговаря за *осигуряването на разумен стандарт на живот за безработните* са в диапазона 5.9 - 7.7 (по скала от 0 до 10). Това показва, че подкрепата за социалната

сигурност на безработните е като цяло твърде висока, но все пак значително по-ниска от тази за възрастните (както се вижда от Фигура 1).

Относно задълженията на безработните в настоящия анализ се коментират средните стойности, получени в отделните държави при отговора на въпроса за условията, при които лицата трябва или не трябва да получават помощи за безработица, ако откажат предложена им работа, която е по-ниско платена от предишната им. Отговорите са дадени в скала от 0

Фигура 2. Подкрепа за социални придобивки при определени условия по страни

Каква трябва да е помощта за безработица, ако лицето откаже по-ниско платена от предишната му работа?

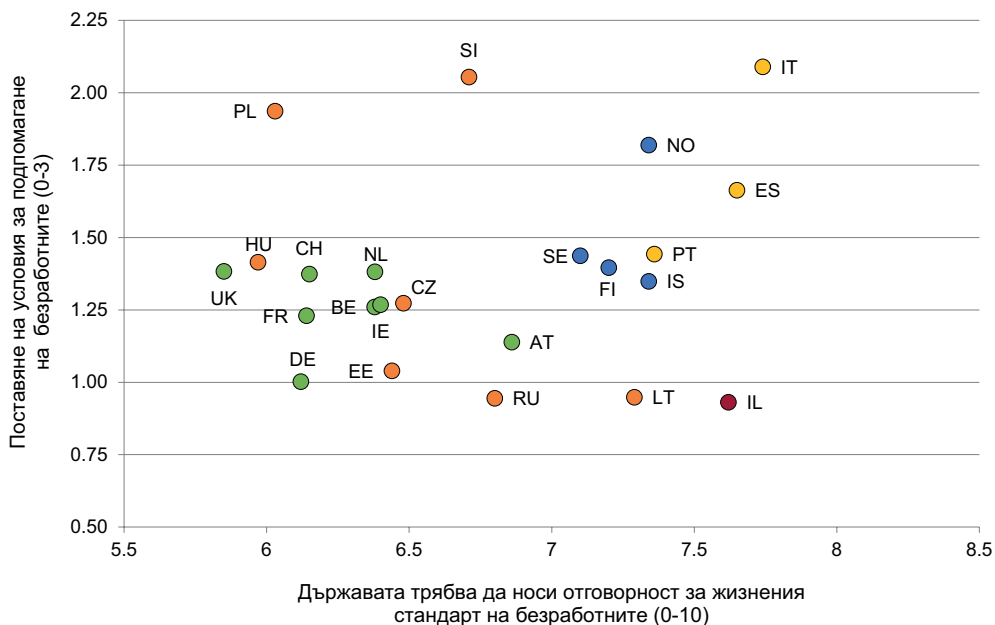

Бележка: N=10,712 (ESS item E21 – зададен на случайна под-извадка респонденти). Данните са претеглени за възраст, пол и образование (pspweight) и големина на населението (pweight).

= трябва да загубят всички помощи за безработица до 3 = трябва да запазят всички помощи за безработица. Около половината от държавите, взели участие в Осмото издание на ESS, попадат в „средната“ група по отношение условията за получаване на помощи за безработица (с отговори между 1 и 1.5), а отговорността на държавата е оценена от 6 до 7. Интересно е, че средиземноморските и северните държави се отклоняват от този модел и излизат с комбинация от силна подкрепа за социални права и сравнително висок резултат за поставянето на условия.

Италия пък е най-екстремалният случай. Италианците са за най-строги условия, но пък същевременно и най-щедри между европейците. Гражданите на Словения и Полша са с подобна подкрепа за социалните задължения, но са не дотам щедри. Поляците по-специално са за сравнително ниска защита при безработица в съчетание със строги санкции за тези, които не отговарят на изискванията за труд. Гражданите на Израел и Литва са на противоположния полкус – те са хем най-щедри, хем за най-ниски условия сред всички изследвани европейци.

Фигура 3. Предпочитания за начина на предоставяне на помощи за безработни

Бележка: N=10,641. Данните са претеглени за възраст, пол и образование (pspweight). Цветовете обозначават региона (синьо = северна Европа; зелено = западна Европа; жълто = южна Европа; оранжево = източна Европа)

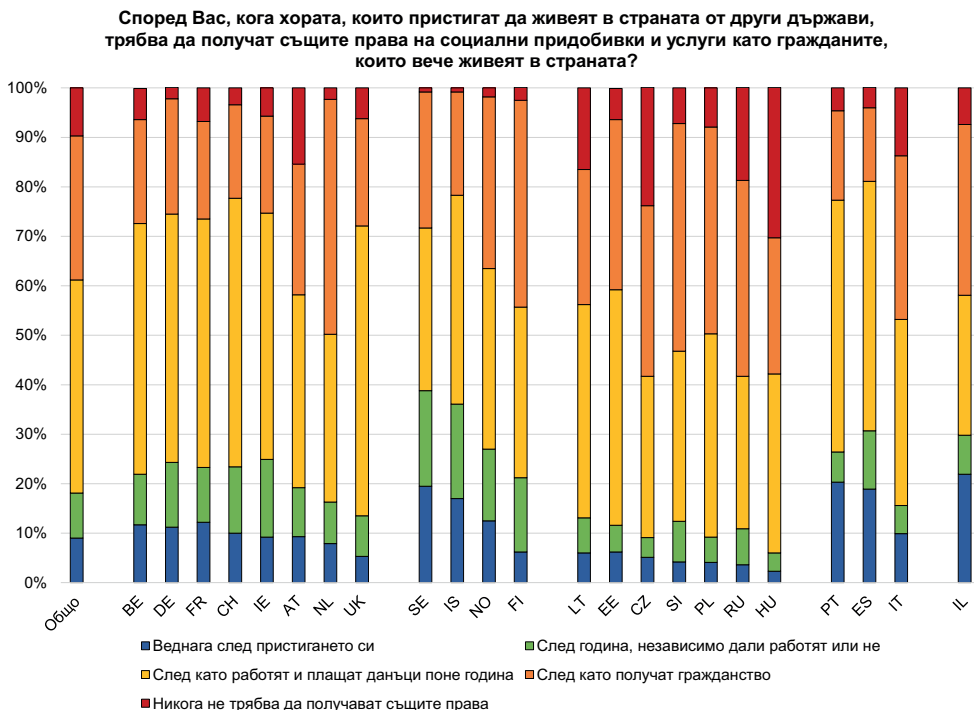
Солидарност с мигрантите: социален шовинизъм или универсалност?

Активизирането на мигрантското движение към Европа и последвалата бежанска криза предизвикаха бурен дебат за връзката между миграцията и социално-осигурителната система. Какви са нагласите на европейците относно социалните права на новодошлите в обществото? В модула *Нагласи спрямо социално-осигурителната система в Европа: Солидарност под натиск*, конкретно по отношение на социалните придобивки, до които имигрантите биха могли да имат достъп, респондентите бяха запитани кога лицата, които мигрират от

други държави *трябва да получат същите права на социални придобивки и услуги, както гражданите, вече живеещи в страната* (Фигура 4).

Стриктният социален шовинизъм – т.е. убеждението, че социалните придобивки трябва да бъдат запазени само и единствено за местното население – е малцинствена позиция: едва 9.7% от европейците смятат, че имигрантите не трябва никога да придобият равни социални права (Фигура 4). Същевременно, позицията, че новодошлите трябва незабавно да получат равен достъп до придобивки и услуги също е изповядвана от малцинство (9.0%). Повечето европейци са

Фигура 4. Предпочитания за предоставяне на социални права на имигрантите по държави

Бележка: N=42,403; Данните са претеглени за възраст, пол и образование (pspweight).

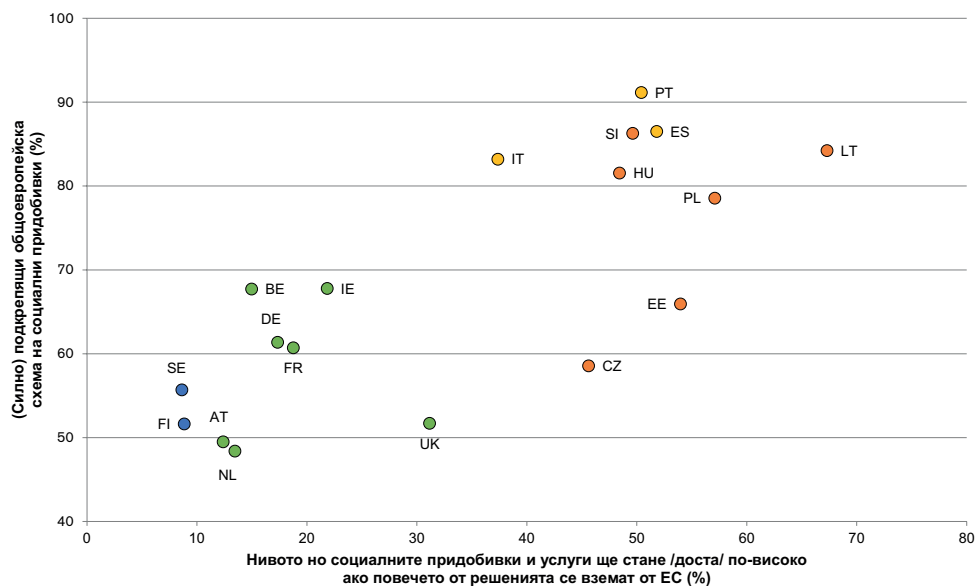

на средна позиция и обвързват социалните права с получаването на гражданство (29.1%) или постоянно пребиваване и плащане на данъци в период от поне една година (43.1%). При точно същия въпрос, зададен в ESS изданието през 2008-2009 г. емпиричните резултати са с много подобни стойности: 7.9% са напълно против предоставянето на социални права на имигрантите, а 9.2% са безусловни права за новодошлите (виж също Mewes & Mau 2013). Ясно е, че бежанската криза не предизвиква вълна от шовинистични чувства в Европа като цяло. В Португалия и Испания процентът на подкрепящите предоставянето на пълни права на новодошлите още при пристигането им

даже се е увеличил значително (от 9.6 на 20.3% в Португалия; от 11.7 на 18.9% в Испания).

В северна и западна Европа, най-популярната позиция е предоставянето на реципрочни права (след плащането на данъци поне за една година). Източноевропейците са по-малко склонни на имигрантите да бъдат предоставени социални права. Гражданството е смятано за основното условие по отношение на социалните права, а процентът на социалните шовинисти е също по-висок в сравнение с други региони. Това може да изглежда учудващо, тъй като източна Европа има сравнително ниска

Фигура 5. Публична подкрепа за общоевропейска схема на социални придобивки и очаквания, че европеизацията ще повиши нивото на придобивките

Бележка: N (item E37)=31,764, N (item E38)=32,587. Данните са претеглени за възраст, пол и образование (pspweight). Цветовете обозначават региона (синьо = северна Европа; зелено = западна Европа; жълто = южна Европа; оранжево = източна Европа)

имиграция и нива на социални разходи. Очевидно, социалният шовинизъм може да просперира в среда на неудовлетворение от системата за социална защита и относително непознаване на имигрантите.

Към социална Европа?

В течение на времето Европейският съюз постепенно възприе по-активен подход в социалната политика (Falkner, 2016). Това поставя въпроса дали европейските граждани подкрепят тази еволюция, или възприемат появата на Социална Европа като заплаха за собствените си социално-осигурителни системи.

Модулът Нагласи спрямо социално-осигурителната система в Европа: Солидарност под натиск визира мнението на изследваните лица и дали и доколко социалните придобивки и услуги в техните държави биха се увеличили или намалили, ако решенията в по-голямата си степен се вземат на ниво Европейски съюз, а не от националните правителства. Средно три от десет европейци (30.5%) считат, че повишаването на ролята на ЕС ще доведе до по-високо или значително по-високо ниво на социална защита. В противовес, 69.5% се опасават, че прехвърлянето на социалните компетенции към ЕС ще подкопае равнището на придобивките.

Въпреки тези широко разпространени тревоги относно Социална Европа, 67.1% от европейците смятат, че *единна система на социални придобивки на ниво ЕС би гарантирала минимален жизнен стандарт за бедните*. Двете становища са съизмерими. В страните, където очакванията са, че европеизацията ще повиши социалните придобивки, публичната подкрепа за единна схема на ниво ЕС е сравнително висока (Фигура 5).

Щедростта на националните социално-осигурителни системи е ключов фактор

за националните различия по отношение на Социална Европа. В северните държави, които са със силно развита социално осигурителна система, делът на гражданите, които очакват подобрене вследствие на европеизацията на социалната политика е нисък, съответно и подкрепата за европейски социални плащания е сравнително ниска. В Източна и Южна Европа, където социалните разходи са сравнително ниски, гражданите са по-склонни да гледат на ЕС като на фактор, който може да подобри социалната им защита.

Подкрепа за базисния доход

Идеята за Универсален базисен доход е семпла проста, така и радикална. Тя провокира нарастващ интерес и внимание и в публичния дебат, и сред политиките в цяла Европа (De Wispelaere & Stilton 2004; OECD 2017). Същевременно, предоставянето на достатъчно висок доход за всички граждани, независимо от тяхната нужда от подкрепа, е във фундаментално противоречие с устоите на европейските социално осигурителни системи, където реципрочността и потребността играят съществена роля.

Модулът Нагласи спрямо социално-осигурителната система в Европа: Солидарност под натиск в Осмото издание на ESS включва за първи път в академичните крос-национални изследвания въпрос за нагласите към въвеждането на Универсален базисен доход. На респондентите бе зададен въпроса дали подкрепят или не схема за базисен доход, дефинирана по следния начин:

- *Държавата плаща на всеки месечен доход за покриване на основни разходи за живот.*
- *Той заменя много други социални придобивки.*
- *Целта е да се гарантира на всеки*

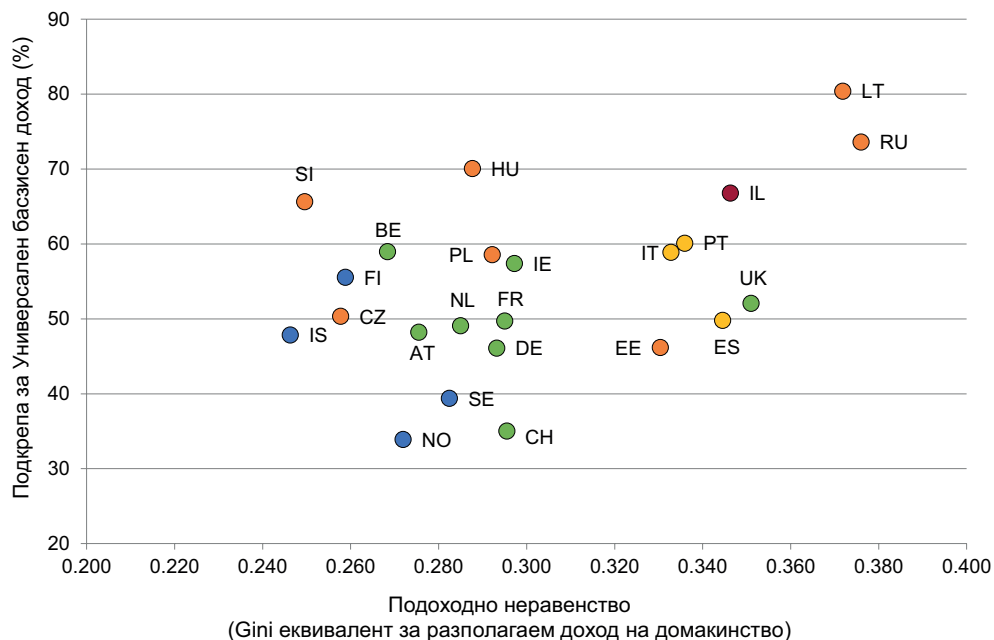
- минимален жизнен стандарт.
- Всеки получава една и съща сума, независимо от това дали работи или не.
- Хората също така запазват доходите си от труд или от други източници.
- Схемата се финансира от данъците.

Процентът на гражданите, които (силно) подкрепят базисния доход варира в широк диапазон от 33.9% (Норвегия) до 80.4% (Литва). Подкрепата за базисен доход е по-ниска в по-богатите страни в Северна

и Западна Европа, и доста по-висока в не така заможните държави в Източна Европа.

Фигура 6 показва подкрепата за въвеждането на Универсален базисен доход в различните държави спрямо подоходното неравенство (измерено с коефициента на Gini). Подкрепата за схема на базисен доход е най-силна в страните с високо неравенство (като Литва и Русия), и най-слаба в тези с уравниващи социално осигурителни системи като в Норвегия и Швеция. Този модел подсказва,

Фигура 6. Подкрепа за универсален базисен доход и подоходно неравенство (OECD, 2016)

Бележка: N (item E36)=40,712. Данните са претеглени за възраст, пол и образование (psrweight). Цветовете обозначават региона (синьо = северна Европа; зелено = западна Европа; жълто = южна Европа; оранжево = източна Европа)

че базисният доход е приветстван като начин за усъвършенстване на социално-осигурителната система, но не и за подмяна на добре функциониращите вече социално-осигурителни системи.

Заклучение

Осмото издание на *ESS Нагласи спрямо социално-осигурителната система в Европа: Солидарност под натиск* показва, че преразпределянето на социалните придобивки привлича масова подкрепа сред европейските граждани. Идеята, че националното правителство трябва да отговаря за благосъстоянието на уязвимите групи е силно популярна. Ефектът на множеството различни кризи не подкопава легитимността на всеобщото благоденствие. Сравнението с данните на ESS от 2008-2009 г. показва по-скоро модел на стабилност, а не на видима промяна.

Същевременно, резултатите представени тук показват, че европейските граждани са сравнително по-ентузиазирани към едни, отколкото към други солидарни отношения. Докато подкрепата за възрастните е почти единодушна, преразпределението в полза на незааетите лица и имигрантите е посрещано с неодобрение от значителен дял от населението. Тези различия могат в голяма степен да бъдат разбрани от гледна точка на критериите за заслуга (van Oorschot et al. 2017). На възрастните се гледа като на нуждаеща се социална група (критерий за нуждата), която в предишен период е дала своя принос към обществото

(реципрочност). За разлика от доминиращо позитивните нагласи към пенсионерите, за безработните понякога се смята, че те са отговорни за своята ситуация (контрол). По отношение на имигрантите, предпочитите за вътрешната група (идентичност) блокират в значителна степен солидарността с новодошлите.

Въпреки класическите схеми на преразпределение – т.е. към възрастните, безработните, болните - новите отношения на солидарност са в центъра на обществения дебат. Европейските граждани са силно поляризирани по отношение на новите политически предложения, каквито са прилагането на унифицирани схеми за социални придобивки за всички държави членки на ЕС или въвеждането на Универсален базисен доход. Различията между отделните държави по отношение на новите предложения, които са предизвикателство към самите устои на националните социално-осигурителни системи, са повече от съществени. В по-добре развитите социални държави на северна и западна Европа се наблюдава значително нежелание за замяна на съществуващите вече правила. В източна и западна Европа, главно поради неудовлетвореност от съществуващите системи, на новите предложения се гледа като на възможност да се подобри жизнения стандарт. Тези изводи са ясно доказателство за публичната легитимност на институционалните рамки, в които функционират съществуващите социално осигурително системи в Европа.

Библиография

Bonoli, G. (2010). The Political Economy of Active Labor-Market Policy. *Politics & Society*, 38(4), 435–457.

De Wispelaere, J., & Stirton, L. (2004). The many faces of universal basic Income. *The Political Quarterly*, 75(3), 266-274.

EU (2004). *The future of pension systems*. Brussels: European Commission.

Falkner, G. (2016). The European Union's social dimension. In M. Cini, & N.P.-S Borragán. (Eds.), *European Union Politics* (5th ed., pp. 275–290). Oxford: Oxford University Press.

Houtman, D. (1997). Welfare State, Unemployment, and Social Justice: Judgments on the Rights and Obligations of the Unemployed. *Social Justice Research*, 10 (3), 267-288.

Mewes, J., & Mau, S. (2013). Globalization, socio-economic status and welfare chauvinism: European perspectives on attitudes toward the exclusion of immigrants. *International Journal of Comparative Sociology*, 54(3), 228-245.

OECD. (2017). Basic income as a policy option: Can it add up? *Policy brief on the future of work*. Paris: OECD.

van Oorschot, W., Roosma, F., Meuleman, B., & Reeskens, T. (Eds.). (2017). *The Social Legitimacy of Targeted Welfare: Attitudes to Welfare Deservingness*. Edward Elgar Publishing.

Бележки

¹ Осмото издание на ESS е проведено на терен в 23 държави: Австрия, Белгия, Чехия, Естония, Финландия, Франция, Германия, Унгария, Исландия, Ирландия, Израел, Италия, Литва, Норвегия, Холандия, Полша, Португалия, Русия, Словения, Швеция, Швейцария и Великобритания.

ESS данни и документация

Европейското социално изследване (ESS) вече разполага с динамичен ред от 381 351 реализирани интервюта лице в лице от стартирането на първото издание през 2002/03г. Цялата документация и всички данни, събирани през следващите години, включително и тези от Осмото издание (2016/17) могат да бъдат изтеглени или видяни он лайн (europeansocialsurvey.org).

ESS се трансформира в Европейски консорциум за научно-изследователска инфраструктура (European Research Infrastructure Consortium - ERIC) през 2013 г. и добива наименованието ESS ERIC. В ESS ERIC всички участващи страни допринасят за бюджета на проекта. В Осмото издание участваха 23 държави, включително 17 членки на ESS ERIC.

Като използвате инструментите, описани по-долу - EduNet и NESSTAR – можете да се присъедините към онези 125 000 лица, които са се регистрирали за безплатен и неограничен достъп до данните на ESS.

Данни от ESS са анализирани в 3 554 научни публикации в различни академични издания, книги, отделни глави, дисертации, доклади на конференции, публикувани между 2013 и 2016г.

EduNet

Инструментът на ESS за електронно обучение EduNet предоставя практически примери и упражнения за подпомагане на ползвателите в изследователския процес – от теоретичния проблем до интерпретация на статистическите резултати.

NESSTAR

Пакетът за он-лайн анализ на ESS използва NESSTAR – инструмент за анализ на данни он-лайн. Подкрепящата документация за NESSTAR може да се получи от Норвежкия център за изследователски данни NSD (Norwegian Centre for Research Data) (nesstar.com).

Поредица „Основни резултати от ESS“

Това е Деветото издание на поредицата публикации „Основни резултати от ESS“. Всичките девет издания могат да бъдат видени или свалени на сайта на ESS. Други публикации в поредицата включват:

1. **Вяра в правосъдието** (Освен на английски, издадена също и на хърватски език)
2. **Нагласите относно европейската социално-осигурителна система** (Освен на английски, издадена също и на хърватски, кипърски, гръцки и украински езици)
3. **Икономическата криза, качеството на труда и социалната интеграция**
4. **Европейците за демокрацията: разбираня и оценки** (Освен на английски, издадена също и на албански, български, италиански, литовски и словашки езици)
5. **Европейското лично и социално благополучие** (Освен на английски, издадена също и на албански, латвийски, руски, словашки и словенски езици)
6. **Социалните неравенства в здравеопазването и техните детерминанти** (Освен на английски, издадена също и на датски, френски, немски, ирландски галски, румънски, словенски и испански езици)
7. **Отношение на европейците към имигрантите и техните корени** (Освен на английски, издадена също и на грузински, немски, иврит, норвежки, словенски и испански езици)
8. **Минало, настояще, бъдеще на европейските нагласи към социална държава** (Освен на английски, издадена също и на български език)
9. **Нагласите на европейците към промените в климата и енергетиката**

За Европейското социално изследване (European Social Survey – ESS)

ESS е изследване, провеждано по академични стандарти в Европа от 2002 г. насам. Изследването измерва нагласите, убежденията и поведението на хората в повече от 30 държави. Провежда се на всеки две години с национални представителни извадки, като пълният набор от данни включва резултатите от проведени 381 351 преки индивидуални интервюта по местоживееене.

ESS промени името си на ESS ERIC от 2013г., но продължава да предоставя неограничено и безплатно актуални и надеждни данни за обществените нагласи и поведение, сравними както между отделните страни, така и във времето.

ESS теми:

- Доверие в институциите
- Политически предпочитания
- Социално-политически ценности
- Морални и социални ценности
- Социален капитал
- Социално изключване
- Национална, етническа и религиозна идентичност
- Здраве и благополучие
- Демографски характеристики
- Образование и заетост
- Финансово положение
- Състав на домакинството

- Отношение към благоденствието
- Доверие в наказателното правосъдие
- Прояви на възрастова дискриминация
- Гражданство, ангажираност и демокрация
- Имиграция
- Семейство, труд и благосъстояние
- Икономически морал
- Времеви етапи от живота на човека
- Промени в климата и енергетиката

www.europeansocialsurvey.org

www.esswellbeingmatters.org

Следвайте ни в Twitter: @ESS_Survey

Харесайте ESS във фейсбук: @EuropeanSocialSurvey

Следвайте ESS в LinkedIn: @european-social-survey

Публикацията е издадена с финансиране от програмата за изследователски дейности и иновации Хоризонт 2020 на ЕС в рамките на грант No 676166.

Превод: Людмила Минчева

Публикувано от ESS ERIC
City, University of London
Northampton Square, London
EC1V 0NB, United Kingdom

м. септември, 2018 г.

В Осмо издание на ESS взеха участие 23 държави.

Проведено през 2016-2017 г.

Членове на ESS ERIC:

Австрия, Белгия, Чехия, Естония, Франция, Германия, Унгария, Ирландия, Италия, Литва, Холандия, Норвегия, Полша, Португалия, Словения, Швеция и Великобритания

Наблюдатели в ESS ERIC:

Швейцария

Други участници в ESS ERIC:

Финландия, Исландия, Израел, Русия и Испания

Мултинационални консултантски екипи към Общото събрание (General Assembly) на ESS ERIC: Методически консултативен съвет (Methodological Advisory Board - MAB), Научен консултативен съвет (Scientific Advisory Board - SAB) и Финансов комитет (Financial Committee - FINCOM).

Седалище на ESS ERIC: City, University of London
Седалище на ESS ERIC: City, University of London.

Членове на основния научен екип (Core Scientific Team – CST): GESIS - Leibniz Institute for the Social Sciences (Германия); Katholieke Universiteit Leuven (Белгия); NSD - Norwegian Centre for Research Data (Норвегия); SCP - The Netherlands Institute for Social Research (Холандия); Universitat Pompeu Fabra (Испания); University of Essex (Великобритания) и University of Ljubljana (Словения).

Форумът на националните координатори (The National Coordinators' Forum – NCF) включва оторизирани представители на национални екипи от всички участващи страни.

